

příčinu. Není tedy pro vyměření poplatku nutné, aby se úřední úkon stal přímo na žádost strany, nýbrž možno jej vyměřiti i tehdy, když v důsledku nějakého úředního jednání k podnětu strany zahájeného nastane potřeba onoho úředního úkonu. Úřední úkony, z nichž se poplatek vybírá, jsou různého druhu, na př. vystavení vysvědčení, potvrzení, osvědčení, povolení nahlížeti do spisů, listin a plánů, vyhotovení opisů, písemná informace, povolení dobrovolných dražeb, doručení vyřízení obecního úřadu obecním poslem, za komisionelní řízení, rovnání mezi stranami spor vedoucími. Poplatek se nevybírám tam, kde již podle jiných pravidel se platí za dotyčný úkon zvláštní poplatek (na př. ze stavebních komisí). Splatný je poplatek dříve, než se ukončí úřední úkon, může tedy zaplacení poplatku býti žádáno před jeho provedením. Osobám chudým může poplatek býti prominut. Z povahy poplatku za úřední úkony plyne, že se vrací pouze v případě, když příslušný úřední úkon nebyl, a to ani z části, proveden.

Literatura.

Politzer: „Samostatné dávky obecní“ (Správní obzor, ročník 1909), „O dárkách obecních“ („Hospodářství okresů a obcí“, Praha 1915); Zeis: „Samostatné dávky obecní“, tamže; Velebil: „Obecní poplatky a dávky“ („Finanční hospodářství obce“, Praha 1923); Sokol: „Obecní dávka z přírůstku hodnoty nemovitostí a obecní dávka ze zabav“, tamže; Freudenfeld: „Die Wertzuwachsabgabe von Liegenschaften“, Liberec 1923.

František Freudenfeld.

Dávky okresní.

Okresní zastupitelstva mohou se usnésti na vybírání o-ích d-ek a poplatků; dávky (samostatné dávky a přírázky) lze vybírat jen, pokud jiné příjmy na úhradu potřeby nestačí (§ 76 zák. č. 125/1927 Sb.). Ježto dle § 77 ustanovení §§ 34—40 tohoto zák., jednající o dárkách zemských platí obdobně i pro d. o., poukazuje se na článek o dárkách zemských. Odchylka jest jen v tom, že povolení k vybírání d-ek o-oh uděluje zemský výbor a že výběrčí řád schvaluje zemský prezident v souhlasu se zemským výborem. Ukládání d-ek o-oh jest vyhlášiti způsobem v okrese obvyklým (§ 101 zák.). O odvolání proti vyměření dávky, které je podati u okresního úřadu, rozhoduje zemský úřad (okresní výbor není stolicí odvolací, Boh. 6397 A).

Podle zákonů honebních a zvláštních zákonů zemských vybírá okresní výbor částečně ve prospěch zemského fondu dávku z honebních lístků. O této dávce bude blíže pojednáno v článku o honebním právu.

František Freudenfeld.

Dávky za úřední úkony ve věcech správních.

I. Úvod. II. Předmět dávky. III. Podmět dávky. IV. Výše dávky. V. Vyměření a odpis dávky. VI. Placení a vymáhání dávky. VII. Záznamy.

I. Úvod. Dávky za úřední úkony ve věcech správních byly všeobecně zavedeny zákonem ze dne 3. IV. 1925, č. 53 Sb., jehož platnost byla prodloužena zákonem ze dne 16. XII. 1926, č. 253 Sb. (do konce r. 1929). Již před tím byly vybírány za některé druhy úředních úkonů buď dobrovolné příspěvky (ku př. za udělení státního občanství, předsevzetí civilního sňatku, udělení některých koncesí a pod.) nebo speciální dávky nebo poplatky. Takto byly vybírány již od roku 1846 zvláštní poplatky za úřední úkony zastupitelských úřadů v cizině, pak od let devadesátých samostatné dávky v oboru samosprávy obecní, zejména: za dobrovolné udělení domovského práva, za povolení k rozdělení pozemků na stavební místa, za výkon dozoru stavebního úřadu nad stavbou, za povolení použití veřejného statku při stavbě, za různé úkony ve věcech zdravotních a hřbitovních, za různá oprávnění, která propůjčuje obec ve vlastním oboru působnosti a pod. Také v oboru samosprávy okresní byly již dříve vybírány zvláštní dávky na základě speciálních zemských zákonů jako ku př. za vydání honebních lístků. Vybírání obdobných zvláštních dávek za úřední úkony bylo také v cizině v značné míře rozšířeno; téměř všeobecně byly ukládány zvláštní dávky za udělení různých oprávnění a licencí, za vydávání různých vysvědčení a osvědčení, za zápis do úředních záznamů a výkazů a pod. V novější době byla tato povinnost dávková zejména v Itálii, Jugoslavii, Sasku, Bavorsku a Prusku značně rozšířena a dosavadní sazby podstatně zvýšeny. V Rakousku bylo zavedeno vybírání těchto dávek zákonem ze dne 9. VI. 1922.

U nás bránil všeobecnému zavedení dávek za úřední úkony názor, že obstarávání správy je povinností státu a že ná-

klad tím vznikající třeba hraditi z pravidelných státních příjmů. Jestliže se zák. č. 53/1925 Sb. přikročilo k zavedení zvláštních dávek za úřední úkony, stalo se tak jednak se zřetelem na obdobné poměry v cizině, jednak se zřetelem k té skutečnosti, že je sice povinností státu obstarávati správní úkony, pokud jsou v zájmu veřejném, bez jakékoli zvláštní úplaty, že však s druhé strany je spravedливо, aby ten, kdo na vlastní zakročení z úředních úkonů nabývá zvláštního prospěchu soukromého, přispěl státu k úhradě režie, kterou způsobil státu jednáním o své žádosti. Platily se ovšem k tomuto účelu již kolkové poplatky na dotčená podání stran, ale tyto nebyly ani z daleka jistou úhradou režie, třebaže byly v poslední době zvyšovány.

II. Předmět dávky. Zákonodárce přihlížející k tomuto stanovisku omezil povinnost dávek jen na úřední úkony, pokud se staly podstatně v zájmu soukromém, jakož i na udělení oprávnění a poskytnutí výhod. Které úřední úkony podléhají dávce, jest uvedeno v dávkových rádech, obsažených ve vlád. nař. ze dne 22. XII. 1926, č. 254 Sb. Úřad nemá tedy příčiny, aby v konkrétním případě zkoumal, zda jeho úkon se děje podstatně v zájmu soukromém, neboť tato otázka je rozřešena již dávkovými rády tím, že určité úřední úkony jsou uznány za předmět dávky.

Dlužno připomenouti, že tato okolnost, že totiž předmět a výše dávky jest určena vládním nařízením, zavdala při projednávání zák. č. 53/1925 Sb. příčinu k pochybnostem, zda tento postup je slučitelný s ustanovením § 111 úst. list. Tyto pochybnosti byly však vyvráceny poukazem na to, že dotčené ustanovení nepředepisuje, že veřejné dávky mohou býti ukládány jen zákonem, nýbrž „na základě“ zákona, že tudíž zavedení takovéhoto dávek předpokládá určitý zákon, jenž však sám nemusí a často vzhledem k nutné pružnosti ani nemůže obsahovati všechny podrobnosti dávkové povinnosti. Požadavku ústavní listiny bylo tedy plně vyhověno tím, že podkladem pro ukládání zvláštních dávek za úřední úkony jest zák. č. 53-1925 Sb., jenž přenechal určení podrobností, zejména určení jednotlivých druhů, sazeb a způsobu vybírání dávek v mezích stanovených zákonem samým vládnímu nařízení. Bylo tak nutno učiniti tím spíše, ježto nebylo v tomto oboru ještě dostatek zkušeností, aby i ony podrobnosti mohly býti stanoveny přímo v zákoně, jehož

změna — kdyby se dotčená ustanovení v praxi neosvědčovala — byla by obtížnější.

Této dávce podléhají úkony ve věcech správních, předsevzaté státními úřady a podniky, pokud vykonávají výsostnou pravomoc; výnos dávky plyne do státní pokladny. Obdobně vybírají dávku magistráty měst s vlastním statutem, pokud obstarávají agendu politických úřadů, a městské notářské úřady v městech se zřízeným magistrátem; výnos dávky plyne do obecní pokladny. Také zemské správní výbory (komise) a okresní správní komise (silniční výbory) se mohou usnésti, že budou vybírat zvláštní dávku za úřední úkony, pokud se staly podstatně v zájmu soukromém, jakož i za udělení oprávnění a poskytnutí výhod; dotčená usnesení zemských orgánů vyžadují schválení vlády, usnesení okresních orgánů schválení zemského správního výboru, příp. vlády; výnos této dávky by plynul do pokladny zemské resp. okresní. Nutno podotknouti, že úřední úkony zastupitelských úřadů Československé republiky podléhají zvláštním poplatkům podle zákona ze dne 15. X. 1925, č. 225 Sb.

Tato dávka se vybírá vesměs vedle státních kolkových poplatků, k jejichž výši se případně přihlíží při výměře dávky, není-li stanovena pevnou sazbou.

III. Podmět dávky. Podmětem dávky je ten, kdo zavdal k úkonu příčinu nebo komu bylo oprávnění uděleno nebo výhoda poskytnuta. Osobou, která zavdala k úkonu příčinu, rozumí se skutečný, třeba nepřímý původce úředního úkonu. Je-li více takových osob, jsou zavázány dávku zaplatiti solidárně a může býti celá dávka vymáhána od kteréhokoli z nich. Otázku případného regresu mezi několika spoluzavázanými řeší soud. Od dávky jsou osvobozeny:

1. stát, státní ústavy a podniky, jakož i svazky územní samosprávy, pokud jim přísluší osobní osvobození od kolků a poplatků podle poplatkového zákona, resp. podle uherských poplatkových pravidel, a

2. kdo má nárok na právo chudých, t. j. kdo by bez zkrácení nutné výživy, potřebné pro sebe a svou rodinu nemohl dávky zaplatiti. Osoby podrobené poručenství neb opatrovnictví mohou uplatňovati nárok na právo chudých jen tehdy, jsou-li zmíněné podmínky splněny nejen u nich samých, nýbrž i u příslušníků rodiny, kteří jsou podle zákona povinni je živiti. Cizozemcům přísluší právo chudých buď

na základě mezinárodních smluv anebo na základě materiální reciprocity. Je-li více osob dávkou povinno a právo chudých přísluší jen některým z nich, zaplatí ostatní samy celou dávku. O přiznání práva chudých rozhoduje úřad příslušný k vyměření dávky, a to buď tím způsobem, že dávku prostě nevyměří, jsou-li mu majetkové a výdělkové poměry strany známy, nebo na základě vysvědčení o majetkových poměrech, příp. průkazu, že straně bylo přiznáno právo chudých pro dotčené správní řízení, pokud je pro ně zavedeno. Vysvědčení, příp. zmíněný průkaz musí strana předložit, jakmile byla úřadem vyrozuměna o dávce. Vysvědčení o majetkových poměrech vydává obecní úřad obce, kde má strana bydliště, a potvrzuje je příslušný okresní politický úřad; vysvědčení vydaná obecními úřady na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, spolupodepsaná obecním neb obvodním notářem (městským notářským úřadem) a vysvědčení vydaná úřadem města s vlastním statutem, pokud obstarává agendu politických úřadů, nepotřebují onoho potvrzení. Pro osoby podrobené poručenství neb opatrovnictví může vysvědčení vydati poručenský neb opatrovnícký úřad. Bylo-li straně přiznáno právo chudých k jejímu odvolání, odepíše se předepsaná dávka. Úřad dávku vyměřující odejme z moci úřední právo chudých, jakmile vyjde na jevo, že již při přiznání tohoto práva nebylo předpokládáných podmínek.

IV. Výše dávky. Jak již dříve uvedeno, má býti tato dávka určitým příspěvkem k úhradě nákladů státní správy. Je proto stanovena se zřetelem k výlohám toho kterého odvětví správního, k rozsahu a obtížnosti jednání, k významu věci a prospěchu, který straně z toho vznikne. Dávka je stanovena se zřetelem k těmto hlediskům dávkovými řády buď pevnou sazbou, která je pro vyměřující úřad všeobecně závaznou, nebo v určitých číselných mezích, v nichž úřad při konkrétní výměře vezme v úvahu výši nákladu, který projednání věci nejen u vyměřujícího, nýbrž i případně u jiných, při projednávání věci zúčastněných státních úřadů způsobilo, dále rozsah a obtížnost jednání, význam věci, prospěch straně vznikající, její majetkové poměry a kolkové poplatky stranou již zaplacené. Při některých dávkách jsou dávkovými řády stanoveny speciální poměry, na které při výměře třeba bráti zřetel. Zákon stanovil pro jednotlivé druhy dávek nejvyšší pří-

pustnou mez, a to: 5000 Kč pro dávku za úřední úkony, 50.000 Kč za udělení státního občanství a 20.000 Kč za udělení jiných oprávnění nebo poskytnutí výhod. Vedle zvláštní dávky za úřední úkony je zapraviti případné hotové výlohy, které jsou s úředním úkonem spojeny jako výlohy znaleckého posudku, povinné publikace v úředním listu a pod.

V. Vyměření a odpis dávky. Dávku vyměřuje úřad, který rozhoduje o věci, jejíž projednávání zakládá dávkovou povinnost. Potvrdí-li vyšší stolice úřední úkon, udělení oprávnění nebo poskytnutí výhody, neplatí se za toto rozhodnutí nová dávka. Jestliže se úkon provedl, oprávnění udělilo nebo výhoda poskytla vyšší stolicí za nových, pro stranu výhodnějších podmínek, nebo ve větším rozsahu, je podroben dávce na místo zrušeného úkonu úkon nový, přičemž se přihlíží k dávce již vyměřené. Podobně je také snížití vyměřenou dávku, bylo-li rozhodnutí vyšší stolicí změněno v neprospěch strany. Dávka zaplacená se k žádosti strany zcela nebo z části odepíše a vrátí, byl-li úřední úkon, udělené oprávnění nebo poskytnutí výhody, které bylo dávce podrobeno, později jako nezákonné zrušeno nebo vezme-li strana svou žádost za provedení úředního úkonu, udělení oprávnění nebo poskytnutí výhody před aprobační úředního rozhodnutí zpět. Vyměřená dávka se odepíše, bylo-li straně k jejímu odvolání přiznáno právo chudých nebo je-li nedobytna. Do vyměření dávky nebo nepřiznání práva chudých lze si stěžovati u úřadu, který vydal výměr nebo rozhodnutí, a to na území mimo Slovensko a Podkarpatskou Rus do 30 dnů po doručení výměru nebo rozhodnutí bez odkladného účinku, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi v téže lhůtě s účinkem odkladným a v dalších 60 dnech po uplynutí této lhůty bez účinku odkladného. O stížnosti rozhoduje s konečnou platností instance nadřízená úřadu, který dávku vyměřil anebo rozhodnul o právu chudých.

VI. Placení a vymáhání dávky. Dávky stanovené pevnou sazbou se zpravidla písemně nevyměřují; žádá-li za to strana, je úřad povinen vydati písemný výměr. Tyto dávky musejí býti zpravidla zaplacený dříve, než se ukončí příslušný úřední úkon nebo než se dodá straně vyřízení o žádaném oprávnění nebo výhodě. Přesahuje-li dávka 100 Kč, může býti dodáno straně vyřízení před zaplacením dávky a mohou býti povoleny přiměřené lhůty k za-

placení. Místo zvláštního výměru dávky vyplní úřad šekový vplatní lístek, jehož se obligatorně užívá k zaplacení těchto dávek, a dodá jej straně s vyzváním, aby do 3 dnů dávku zaplatila. O zaplacení vyrozumí poštovní úřad úřad vyměřující, načež tento doručí straně vyřízení její věci. Dávky nepřesahující 50 Kč v případech vyžadujících rychlé manipulace vybírá úřad jednoduchými bloky. Dávky nestanovené pevnou sazbou se vyměřují písemně. Dávka za udělení státního občanství má být zpravidla zaplacená před dodáním vlastního vyřízení; ostatní dávky s nepevnou sazbou jsou splatny do 15 dnů ode dne, kdy strana byla o dávce vyrozuměna. Způsob placení jest obdobný jako při dávkách s pevnou sazbou.

Nebyla-li dávka včas zaplacená, vymáhá ji finanční úřad podle všeobecných ustanovení poplatkových; mimo to je strana povinna platiti 7% ní úroky z prodlení počínajíc dnem následujícím po posledním dni platební lhůty. Lhůty ke splácení dávky lze povolití výjimečně, přesahuje-li dávka 100 Kč, osvědčí-li strana věrohodně nemožnost zaplatiti celou dávku najednou a není-li nebezpečí pro vymáhání dávky; povolí-li se splátky, je strana povinna platiti 7% ní úrok z prodlení ode dne doručení vyřízení, resp. jde-li o dávku s nepevnou sazbou, ode dne, který následuje po uplynutí 15 denní lhůty platební. Za určitých podmínek přísluší straně nárok na náhradní úrok z přeplatků dávky. Byla-li předem zaplacená dávka dodatečně odepsána, vrátí se na poukaz vyměřujícího úřadu prostřednictvím poštovního šekového úřadu.

VII. Záznamy o dávkách. O vyměřených dávkách vedou vyměřující úřady zvláštní rejstřík, podléhající přehlídce finančních úřadů a tvořící podklad pro každoroční úhrnné výkazy předkládané k celkovému zúčtování ministerstvu financí.

Leopold Jabůrek.

Dávky veřejné.

D. v. jsou plnění, která na základě rozkazu moci veřejné (státu a veřejných korporací samosprávných v něm) ukládána jsou členům a účastníkům těchto korporací za účelem opatření úhrady veřejných potřeb. Jest to název souhrnný, který zahrnuje v sobě jako speciální odvětví daně a poplatky; praxe někdy označuje tak ve-

řejné úhrady, jejichž administrativní připojení k některé z těchto větví mělo by nežádané důsledky (na př. daň z tantiem v Rak. byla při svém zavedení označena jako „dávka“, aby se nevynořila otázka samosprávných přírážek). Termín kryje atd. dávky samostatně ukládané, atd. k jiným se přimykající (na př. přírážky), atd. vybírané ku prospěchu vybírajícího, nebo jen dotační, daně a poplatky samé, i jejich příslušenství (na př. úroky z prodlení), vždycky však jen odvozené úhrady veřejnohospodářské (tedy nikoli na př. porto, jízdné a dopravné na drahách a p., a to i tehdy, má-li taková úhrada snad nepřesně název jinak odpovídající odvozené úhradě veřejné, na př. poplatky poštovní, telegrafní, telefonní). Hraničním zjevem mezi d-ami v-ými a soukromohospodářskými úhradami veřejnými jsou příspěvky, které se vybírají od interesentů nebo uživatelů určitého zařízení veřejného ke krytí — ev. jen částečnému — jeho nákladů a nebo jako náhrada jeho nadměrného použití (zejm. v právu dopravním konkurenční příspěvky, konservační paušál atp.).

Právnícky možno d. v. charakterisovati jakožto veřejnoprávní obligace, jejichž věřitelem jest stát nebo veřejná korporace a dlužníkem člen nebo účastník společnosti státní či oné korporace, při čemž slovo účastník možno bráti v nejširším slova smyslu (jak se jeví na př. při placení dávek v oboru správy zahraniční). Normativní theorie sice perhorekuje charakteristiku veřejnoprávnosti, ale i při uznání jednotnosti pojmu práva musíme je prakticky dělití podle zřetelů teleologických a konkrétní konstrukce, tak že tato charakteristika i u přívrženců této školy může obstáti jako brachylogie.

Zákonodárství naše rozumí v-ými d-ami buďto celý komplex dle výše zmíněné terminologie finančevědecké, nebo spojuje tento pojem zejm. s dávkami nepřímými nebo spotřebními, vyhrazujíc termín „daně“, jemuž ostatně v tomto smyslu spíše by odpovídal historický termín „berně“, daním přímým. V nejnovější době označují se však jako dávky také daně povahy odlišné od ostatních členů soustavy, tak zejm. dávky z majetku a z přírůstku na majetku, dávka uhelná (ale arcí daň z vodní síly). Lze usuzovati, že kolísavá tato terminologie nemá zpravidla (vým. v. v odst. 1.) juristických důsledků, ač ji zachovává někdy i statistika (srov. Stat. př. RČS, II., str. 492 a 494), jež tu a tam zase mezi d. v. nepočítá ve-